

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2004-2005

4 maart 2004

BELEIDSNOTA

Sociale Economie

2004-2009

VERSLAG

**namens de Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie
uitgebracht door de heren Thieu Boutsen en Jan Peumans**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Trees Merckx-Van Goey.

Vaste leden :

de heren Thieu Boutsen, Freddy Van Gaever, Roland Van Goethem, John Vrancken, Frans Wymeersch;

de heer Jan Laurys, de dames Trees Merckx-Van Goey, Miet Smet, de heer Koen Van den Heuvel;

de heer Louis Brill, mevrouw Annick De Ridder, de heer Jul Van Aperen;

de dames Caroline Genez, Anissa Tamsamani, de heer André Van Nieuwerkerke.

Plaatsvervangers:

de heren Johan Deckmyn, Jean Geraerts, Jan Penris, Stefaan Sintobin, mevrouw Marleen Van den Eynde;

de heer Carl Decaluwe, mevrouw Kathleen Helsen, de heren Frans Peeters, Eric Van Rompuy;

mevrouw Patricia Ceysens, de heer Jaak Gabriels, mevrouw Vera Van der Borgh;

de heren Chokri Mahassine, Jan Roegiers, Robert Voorhamme.

Toegevoegde leden:

mevrouw Vera Dua;

de heer Jan Peumans.

Zie:

95 (2004-2005)

- Nr. 1: Beleidsnota
- Nrs. 2 en 3: Met redenen omklede moties

INHOUD

	Blz.
1. Toelichting door de minister.....	4
2. Bespreking	
A. Tussenkomen van de leden van de commissie	5
B. Antwoord van de minister.....	9

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie heeft de beleidsnota Sociale Economie 2004-2009, ingediend door mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen, besproken op haar vergaderingen van 18 en 25 november 2004.

Deze bespreking verliep in samenhang met de bespreking van het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2005. Het belangrijkste deel van de bespreking was gewijd aan de beleidsnota.

Voor de onderdelen van de bespreking over specifieke aspecten van de begroting 2005 verwijzen we naar het begrotingsverslag van de commissie, uitgebracht aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting (*Zie Parl. St. VI. Parl. 2004-2005, nr. 15/7-E*).

I. TOELICHTING DOOR DE MINISTER

De beleidsnota Sociale Economie werd door de minister en haar team vooral opgevat als enerzijds een conceptuele nota die het belang van de sociale economie aangeeft, en anderzijds de uittekening van de grote lijnen die de komende 5 jaar zullen gevolgd worden.

Mevrouw *Van Brempt* wijst erop dat het op Vlaams niveau de eerste keer is dat Sociale Economie afgesplitst is van de bevoegdheid Werkgelegenheid. Dit was een zeer bewuste keuze. Binnen Werkgelegenheid werd in Sociale Economie vooral de sociale component benadrukt, terwijl nu het economische aspect evenzeer aan bod kan komen.

Vervolgens zegt mevrouw *Van Brempt* dat binnen de sociale economie de laatste jaren een sterke professionalisering is opgetreden, en dat vanuit de overheid enorm geïnvesteerd werd in de ontwikkeling. Tijdens de vorige regeerperiode werd de decretale verankering van de sociale werkplaatsen een feit en werd het meerwaardebesluit gerealiseerd, waarvan de invoegbedrijven en de invoegafdelingen, de adviesbureaus, de starterscentra en het Vlaams participatiefonds voor de sociale economie de belangrijkste aspecten zijn. In 2000

werd een samenwerkingsakkoord gesloten tussen de federale regering, de gewesten en de Duitstalige gemeenschap en werden experimenten in het kader van de buurt- en nabijheidsdiensten opgestart.

Vandaag zijn 547 mensen tewerkgesteld in de invoegbedrijven, werken 2.113 mensen in de sociale werkplaatsen en arbeidszorg, en nog eens 477 in de buurt- en nabijheidsdiensten. Voor al deze instanties is ook omkaderend personeel aan de slag. Het aantal werknemers in de sector, inclusief de beschutte werkplaatsen, bedraagt 15.993.

Iedereen gaat ermee akkoord dat de meerwaarde van de sociale economie voor een groot deel gelegen is op het sociale en werkgelegenheidsvlak. De inzet voor zij die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt blijft de uitdaging voor de komende jaren.

De minister gelooft er zeer sterk in dat de sociale economie niet alleen een sluitstuk van het arbeidsmarktbeleid, maar evenzeer van het economische beleid moet zijn. Zij vindt dat de nieuwe diensten en producten die vandaag in het kader van de sociale economie worden ontwikkeld niet alleen een maatschappelijke maar ook een economische meerwaarde met zich meebrengen. Een groot deel van het arbeidspotentieel dat vroeger over het hoofd gezien werd, wordt nu wel aangeboord.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen ziet de minister als een belangrijke invalshoek van de sociale economie: ook het ecologische aspect, gelijke kansen, evenredige participatie en de kwaliteit van de arbeid komen aan bod. De expertise rond maatschappelijk verantwoord ondernemen die werd opgedaan in de sociale economie moet ook ingang vinden in de reguliere economie.

Qua beleidslijn wijst de minister erop dat de manier van financieren zeer belangrijk is. De bestaande financieringsvorm zal gerationaliseerd en vereenvoudigd worden, waardoor het voor de bedrijven gemakkelijker zal worden om in te tekenen op de sociale economie. Dit zal gebeuren via het klaverbladmodel, dat op vier facetten steunt. Deze zijn het financieren van het rendementsverlies door de inzet van kansarme groepen, de financieringsmogelijkheden die te maken hebben met tewerkstellingsmaatregelen (het merendeel hiervan situeert zich op het federale niveau), de ondersteuning van de koopkracht (bijvoorbeeld door dienstencheques),

en het rendabeler maken van de diensten door een medefinanciering vanuit de verschillende departementen.

Een tweede belangrijke beleidsintentie is de vereenvoudiging van de regelgeving. De sociale economie was de laatste jaren een proces waarbij ruimte gegeven werd aan het experiment. Bij het slagen van zo'n experiment werd het structureel veranderd in een decreet en door financiering, waarna er een nieuw experiment volgde. Deze gang van zaken garandeerde wel een grote dynamiek; het nadeel was echter dat er een groot kluwen van verschillende soorten erkennings- en financieringsvormen ontstond. Het is hoog tijd deze ingewikkelde structuur te vereenvoudigen.

De manier van financiering is bedoeld om een grote ambitie op het vlak van sociale economie waar te maken. Middelen op lokaal niveau of in andere beleidsterreinen dienen gemobiliseerd te worden. Belangrijk is dat een eigen groeipad waargemaakt wordt. Een van de vier klaverblaadjes is de eigen financiering van de Vlaamse sociale economie. Er kan echter niet vooropgelopen worden op het groeipad omdat de budgettaire marges voor 2006 nog niet gekend zijn.

II. BESPREKING

A. Tussenkomen van de leden van de commissie

Mevrouw *Annick De Ridder* zegt dat de beleidsnota een zeer volledig overzicht geeft van de werking van de sector van de sociale economie. Zij stelt vast dat de krachtlijnen van een algemeen beleid worden geschetst. Een en ander moet nu nog concreet ingevuld worden. Is er al een strategisch meerjarigenplan met een concrete timing? Zullen er overlegfora worden opgericht, of worden de bestaande overlegstructuren gebruikt? Er worden studieopdrachten voor een wetenschappelijk onderzoek van de sector in het vooruitzicht gesteld. Wat zullen die studieopdrachten behelzen? Is er een timing voor opgesteld en zijn er budgetten voor uitgetrokken?

Mevrouw De Ridder vraagt meer verduidelijking aangaande het samenwerkingsakkoord tussen de gewesten en de federale overheid inzake sociale economie. Wat zijn tot nu toe de resultaten van de samenwerking? Wat zijn de concrete doelstellingen van het in het vooruitzicht gesteld nieuw

samenwerkingsakkoord. Er bestaat een overlegcomité met de federale overheid. Wat is de rol van dat overlegcomité in deze materie en wat wordt er besproken

Over de invoegbedrijven en de invoegafdelingen die in 2004 werden erkend, vraagt mevrouw De Ridder wat de concrete projecten van die initiatieven waren en hoeveel mensen erin worden tewerkgesteld. Mevrouw De Ridder merkt ook op dat de erkenningsprocedure voor invoegbedrijven en invoegafdelingen zal worden bijgestuurd. Waarom moet dat gebeuren? Mevrouw De Ridder merkt ook op dat blijkbaar niet alle beschikbare voltijds equivalenten in de invoegbedrijven zijn ingevuld. Hoe komt dat?

Over het federale Kringloopfonds merkt mevrouw De Ridder op dat dat een participatie heeft in het Vlaamse initiatief Trividend. Wat is daarvan de meerwaarde? Wat is de bedoeling van die participatie? Gaat het om het ondersteunen van concrete projecten, of wil de federale overheid daardoor ook ingrijpen in regionale structuren?

Mevrouw De Ridder merkt op dat het regime van de zogenaamde federale inschakelingsbedrijven met ingang van 1 januari 2004 is afgeschaft. Heeft dat gevolgen voor de subsidiëring?

Over de structurering van de buurt- en nabijheidsdiensten, vraagt mevrouw De Ridder op welke termijn die structurering moet afgerond zijn? Het is in dit opzicht belangrijk dat er over wordt gewaakt dat de reguliere sector de concurrentie met die diensten kan blijven aangaan. Die diensten moeten bekeken worden in het perspectief van doorstroming. In dat opzicht moet ook bekeken worden wat de rol van de PWA's in het geheel is. Participeren die ook in die buurt- en nabijheidsdiensten? Wat is de verhouding van de PWA's met het systeem van de dienstencheques? Op dit ogenblik kunnen de PWA's nog teveel van twee walletjes eten. Het is nodig hierin duidelijkheid te scheppen. De PWA's mogen geen symbool staan voor de beruchte werkloosheidsval. Welke rol ziet de minister in de toekomst nog voor de PWA's weggelegd?

Wat is de mening van de minister over het uitstel van het inwerkingtreden van het systeem van de dienstencheques in de kinderopvang? Wordt die maatregel nog operationeel?

De minister kiest voor de regiefunctie in de lokale werkwinkels. De regiefunctie ligt bij de VDAB wanneer lokale besturen daar zelf niet in slagen of wanneer ze worden geconfronteerd met een bijzondere situatie op de lokale arbeidsmarkt. Mevrouw De Ridder vraagt hier enige duidelijkheid. Komt er een apart decreet op de lokale werkwinkels?

Inzake werkgelegenheidsteun merkt mevrouw De Ridder op dat de Europese verordening van 12 december 2002 nieuwe regels oplegt, die nadelig zullen uitvallen voor Vlaanderen. De lidstaten mogen maar tot 50 percent steun verlenen. Vlaanderen heeft immers langlopende programma's met een hoge steunintensiteit tot 100 percent. Tijdens de vorige legislatuur heeft minister Renaat Landuyt aangekondigd de nodige acties naar Europa te zullen ondernemen. Is dat ondertussen gebeurd en wat heeft het opgeleverd?

Mevrouw De Ridder merkt verder op dat de minister ook een link legt tussen sociale economie en onderwijs. De minister wenst informatiedagen te organiseren. Is hierover al overleg gepleegd met de bevoegde minister?

Mevrouw De Ridder vraagt hoe de minister het opleggen van sociale clausules bij overheidsopdrachten concreet ziet. Gaat het hier om bindende gunningsvoorwaarden? Dat lijkt volgens mevrouw De Ridder gevaarlijk, omdat dat het aantal ondernemingen, dat zou kunnen meedingen naar een opdracht, sterk zou kunnen beperken, waardoor de sociale ondernemingen een onevenredig groot voordeel zouden krijgen. Die sociale clausules zouden bijvoorbeeld enkel in de uitvoeringsvoorwaarden kunnen worden opgenomen, zodat alle mededingende bedrijven vanuit dezelfde startpositie bij de aanbesteding kunnen vertrekken.

Wat het statuut arbeidszorg betreft, merkt mevrouw De Ridder op dat hier nog geen werk van werd gemaakt. De minister is van plan hierin initiatieven te nemen in overleg met de federale overheid. Welke timing wordt daarop geplakt? Zijn er bepaalde prioriteiten te stellen in dat statuut? Is het de bedoeling een volwaardig statuut uit te werken, naast het gewone statuut? Mevrouw De Ridder waarschuwt in dit opzicht voor het creëren van nieuwe nepstatuten.

Over de vooropgestelde decretale verankering van de ondersteuning van activiteitencoöperatieven,

zegt mevrouw De Ridder dat hier al een federale ondersteuning bestaat. Wat zal een specifiek Vlaamse ondersteuning daar verder nog voor betekenen?

De beschutte werkplaatsen worden nu blijkbaar ook onder de sociale economie gecatalogiseerd. Mevrouw De Ridder vraagt zich af of dat in feite geen aparte sector is. Er is volgens haar immers een verschil in finaliteit. In tegenstelling tot de andere initiatieven in de sociale economie, zijn de beschutte werkplaatsen immers geen doorstromingsinstrument naar de reguliere arbeidsmarkt.

De heer *Jan Laurys* is eveneens van oordeel dat de beleidsnota een goede inventaris van de sector geeft. Dat is nuttig, omdat het eigenlijk een vrij gesloten en specialistische sector is. Hij is erover verheugd dat de sociale economie nu als een volwaardige economische sector en werkgelegenheidssector wordt beschouwd. De volwaardige eigenheid van de sociale economie wordt met deze beleidsnota bevestigd. Het is positief dat de sector zelf ook betrokken is geweest bij het opstellen van de nota.

De heer Laurys zegt dat het nuttig is dat bestaande instrumenten nu volop worden geïmplementeerd. Het is niet nodig om nu al volop nieuwe initiatieven te ontwikkelen. Het is volgens de spreker beter in de eerste plaats hetgeen er al bestaat aan beleidsinstrumentarium in de praktijk te brengen.

De heer Laurys vindt het ook positief dat het de bedoeling van de minister is haar beleid af te stemmen op hetgeen er op federaal niveau in de sociale integratiesector gebeurt.

De heer Laurys staat achter de beleids optie om van de doorstroming van de werknemers in de sociale economie een prioriteit te maken. Binnen de sector is dat een beetje omstrede omdat sommige sectoren van de sociale economie hun werknemers graag binnen hun eigen projecten behouden. Dat is natuurlijk begrijpelijk, omdat men probeert zijn beste werknemers niet te verliezen aan de reguliere economie.

De heer Laurys stelt vast dat op het vlak van vacatures binnen de reguliere economie, er een groot deel bestemd is voor laaggeschoolden. Er moet dus in de eerste plaats voor worden gezorgd dat de laaggeschoolden daar aan het werk worden gezet. De heer Laurys stelt dat er in de beleidsnota wel meer

duidelijkheid had mogen zijn over het vooropgestelde doorstromingsbeleid: welke groepen komen er voor in aanmerking en voor welke groepen is doorstroming moeilijk? Met andere woorden, voor welke groepen moet een quasi permanente tewerkstelling in de sociale economie worden overwogen? De heer Laurys is van mening dat mensen sneller de stap zullen zetten naar reguliere tewerkstelling, als ze weten dat ze, wanneer dat niet lukt, naar de beschermde tewerkstelling kunnen terugkeren.

De heer Laurys staat ook positief tegenover de invoegfuncties. Het is een goed instrument om de doorstroming te bewerkstelligen. Hoe korter mensen in een beschermd statuut worden tewerkgesteld, hoe gemakkelijker die doorstroming zal zijn.

Over de relatie tussen sociale economie en het reguliere economische circuit, zegt de heer Laurys nog, dat het in feite niet de sector van de sociale economie zelf is die de reguliere economische sector moet omvormen tot een sociale, ecologische en duurzame sector. Er moet gewezen worden op de verantwoordelijkheid van de bedrijven en de werkgevers zelf inzake de uitbouw van een sociale economie en de aandacht voor bepaalde sociale doelgroepen. In dat opzicht wijst de heer Laurys op de mogelijkheid van het opnemen van sociale clausules bij overheidsaanbestedingen, waarbij dus aan bedrijven die daarin meedingen sociale maatregelen worden opgelegd.

Inzake een sociaal personeelsbeleid heeft de overheid zelf ook een rol te spelen. De heer Laurys zegt dat moet vermeden worden dat bijvoorbeeld gemeentebesturen bepaalde taken, die ze vroeger zelf uitvoerden, zouden uitbesteden aan sociale-economie-bedrijven. Gemeenten moeten dus ook een sociale tewerkstellingspolitiek blijven voeren.

De heer Laurys stelt verder dat er ook over moet gewaakt worden dat er met sociale-economie-projecten geen oneerlijke concurrentie ontstaat met de reguliere sector, want dat zou leiden tot verdringing van tewerkstelling binnen de reguliere economie.

De heer Laurys verklaart ook nog dat de sociale problemen in de sociale werkplaatsen niet mogen worden onderschat. Er moeten in de sociale werkplaatsen ook normale arbeidsverhoudingen komen. Een specifieke toestand is bijvoorbeeld dat er in de sociale werkplaatsen erg veel leidinggevers zijn.

Over de verdere uitbouw van de buurt- en nabijheidsdiensten, zegt de heer Laurys dat het positief is dat hiervoor een kader wordt gecreëerd. Het is ook positief dat dat wordt geïntegreerd in de lokale diensteconomie in het kader van de werkwinkels. Hoe gaat men in de buurt- en nabijheidsdiensten om met de verschillende arbeidsstatuten die er op dit ogenblik bestaan? Er zou daarin wel wat eenheid moeten worden gebracht. Origineel is hier de klaverbladfinanciering. Maar is die term geen eufemisme om te zeggen dat ook de andere departementen moeten bijdragen in de financiering?

Ook in de sector van de sociale economie wordt gestreefd naar administratieve vereenvoudiging. Dat is overigens een rode draad doorheen het regeerakkoord. De heer Laurys zegt in dat verband dat het goed zou zijn om eens te kijken naar de concurrentiële aspecten van de verschillende maatregelen die er op dit ogenblik bestaan. Er moet over worden gewaakt dat de combinatie en de besteding van diverse middelen geen aanleiding geeft tot te grote winstmarges in de sector.

De heer Laurys merkt op dat er wel een band wordt gelegd met de lokale diensteconomie, maar dat in de beleidsnota verder gezwegen wordt over de rol van de Serr's en de Resocs.

Ten slotte wijst de heer Laurys op het probleem van de contingentering van beschikbare arbeidskrachten, dat in de sector vrij sterk wordt aangevoeld. Op bepaalde ogenblikken is men verplicht teveel mensen tewerk te stellen, terwijl het op andere momenten soms nodig is om meer mensen aan te nemen, dan er door de contingentering beschikbaar zijn. Dit lijkt teveel op een maatregel van geleide economie, terwijl in de sector van de sociale economie ook de vrije markt zou moeten gelden.

De heer *Roland Van Goethem* zegt enigszins ontgoocheld te zijn over de inhoud van de beleidsnota. Het is vooral een inventarisatie van bestaande projecten. Het geeft wel een zicht op wat er tot hiertoe gebeurd is, maar er wordt echter geen toekomstvisie met concrete projecten uitgewerkt.

De heer Van Goethem stelt vast dat de minister het heeft over een doelgroepenbeleid. De doelgroepen voor de sociale economie zijn dan gehandicapten, langdurig werklozen en allochtonen. De heer Van Goethem zegt dat de doelgroep van de gehandi-

capten vrij precies kan worden omschreven. Wat de langdurig werklozen betreft, kan die doelgroep worden omschreven vanuit de beschikbare statistische gegevens. Maar voor de doelgroep allochtonen is de omschrijving veel moeilijker te maken.

De beleidsnota stelt dat er in de groep van de niet-Europese allochtonen een werkzaamheidsgraad van slechts 36 procent is. Het is volgens de heer Van Goethem overduidelijk dat er in die groep een grote werkloosheidsgraad is. De vraag is echter hoe dat komt. Daar zou eens een ernstige studie over moeten worden gemaakt. De heer Van Goethem ontkent niet dat er een zekere vorm van discriminatie van allochtonen op de arbeidsmarkt is. Hij vraagt zich af wat de reden voor die discriminatie is. Gaat het om een stom vooroordeel of is het het gevolg van negatieve ervaringen die werkgevers hebben opgedaan? Er moet daarnaast ook eens onderzocht worden hoe het zit met de werkberedheid in de groep van de allochtonen. Wordt de discriminatie door de allochtonen zelf niet aangegrepen om niet op zoek te gaan naar werk? De heer Van Goethem pleit voor een zeer diepgaande studie over die problematiek. Zolang er geen degelijk studiemateriaal bestaat, is het onmogelijk om een goed beleid uit te stippelen.

Over de invoegafdelingen en invoegbedrijven zegt de heer Van Goethem dat er meer aandacht moet zijn voor de knelpuntberoepen. Die sector heeft daar veel mee te maken. De invoegafdelingen en invoegbedrijven kunnen worden beschouwd als een soort stage voor mensen in knelpuntsectoren, die daarna naar de reguliere economie kunnen doorstromen. Die invoeginitiatieven mogen dus zeker niet verworden tot vormen van permanente tewerkstelling.

De heer Van Goethem merkt over de buurt- en nabijheidsdiensten op dat sommige diensten inderdaad vanuit dat soort initiatieven kunnen worden georganiseerd. Maar als het over diensten zoals schilders, tuinaanleggers of behangers gaat, dan wordt er in feite een soort van parallelle vorm van staatseconomie gecreëerd, die naast de reguliere economie wordt opgezet. Het gaat dan ook om een vorm van concurrentievervalsing met de kleine privé-ondernemingen. Kleine zelfstandigen zouden zo in de werkloosheid, en daarna in de buurt- en nabijheidsdiensten kunnen terechtkomen, hetgeen toch een pervers effect van de maatregel zou zijn.

Over de langdurig werklozen, verwijst de heer Van Goethem naar de HIVA-studie die stelt dat de VDAB de moeilijke doelgroepen enigszins verwaarloost.

De minister gaat er volgens de heer Van Goethem blijkbaar vanuit dat er in elke buurt een kringloopwinkel te vinden is. Dat is niet het geval. Men moet al over een eigen wagen beschikken, om bij een kringloopwinkel terecht te kunnen. Wordt een belangrijke klantendoelgroep, namelijk de zwaksten in de samenleving, daardoor niet afgestoten?

De heer Van Goethem stelt vast dat het grootste deel van de beschikbare middelen naar de beschutte werkplaatsen gaat. Dat is volgens de heer Van Goethem een goede zaak. Er moet wel voor worden gezorgd dat die sector bestemd blijft voor degenen die het echt nodig hebben, namelijk de gehandicapten die in de reguliere sector geen plaats vinden.

Ten slotte wijst de heer Van Goethem op een passage in de beleidsnota op pagina 74, waar de minister spreekt over “mensen uit het Zuiden”. Welke meerwaarde heeft het betrekken van mensen uit die streken voor de sociale economie in Vlaanderen?

De heer *André Van Nieuwkerke* zegt dat de sector van de sociale economie nodig is om mensen die uit de boot vallen in deze hoogtechnologische samenleving, op te vangen en aan werk te helpen. Hij vindt het hoopvol dat de beleidsnota wars is van betutteling, maar de sociale tewerkstelling werkelijk als evenwaardig beschouwt als de tewerkstelling in de reguliere economie.

De heer Van Nieuwkerke is van oordeel dat laaggeschooldheid in feite te wijten is aan het falen van ons onderwijssysteem, hoe goed dat systeem ook is. Er zijn jongeren die uit het systeem vallen, die misschien ooit een verkeerde keuze hebben gemaakt, of die liever aan het werk gingen in plaats van tot hun achttien jaar op de schoolbanken door te brengen. Het falen van het deeltijds onderwijs is in dat opzicht een verklaringsgrond voor ongeschooldheid. Deze jongeren hebben dikwijls een traject van mislukking in het onderwijs achter de rug, terwijl het onderwijssysteem er eigenlijk op zou moeten gericht zijn om hen een positieve aanwending van hun competenties en vaardigheden bij te brengen. De noodzaak voor een sociale eco-

nomie, vloeit onder andere voort uit dat falend onderwijssysteem.

De heer Van Nieuwkerke zegt dat de sociale economie in feite een jonge sector is, die nog grotendeels moet worden uitgebouwd en ontwikkeld. Een meerjarenplanning voor de verdere ontwikkeling van die sector is nodig. De heer Van Nieuwkerke is van oordeel dat de sociale partners daarbij moeten betrokken worden. Een strategische meerjarenplanning moet ervoor zorgen dat het grote aantal initiatieven en projecten meer onderling op elkaar worden afgestemd.

De heer Van Nieuwkerke stelt dat de buurt- en nabijheidsdiensten potentieel veel mogelijkheden in zich dragen. Heel wat projecten kunnen erin worden samengebracht. Ook doen heel wat lokale besturen inspanningen, onder andere op het vlak van de lokale werkwinkels. Ook de cofinanciering door het federale niveau, moet worden bekeken en afgestemd. De beleidsnota geeft daartoe een aantal aanzetten.

De heer Van Nieuwkerke is ervan overtuigd dat laaggeschoolde arbeid noodzakelijk en essentieel is voor onze samenleving en dat die laaggeschoolde arbeid op dit ogenblik zeer ondergewaardeerd wordt. Dat komt door het grote aanbod op de arbeidsmarkt van hoger opgeleiden, waardoor de werkgevers, maar ook de overheid, eerder zullen kiezen voor iemand met een hogere kwalificatie dan voor een ongeschoold iemand. Maar zijn mensen met een te hoge kwalificatie wel gemotiveerd om goed werk onder hun niveau af te leveren?

De minister spreekt in haar beleidsnota op p. 64 over poolvorming voor wat de knelpunten in verband met de doorstroom en doorgroei van werknemers in de sociale economie aangaat. Wat wordt daarmee bedoeld?

De heer Van Nieuwkerke is van oordeel dat er wat knelpunten betreft een grote behoefte aan ongeschoolde arbeid is in een sector als de horeca. Het gaat daarbij om kleine bedrijfjes en éénmanszaken en dus om een minder 'tastbare' sector. Er moet hier creatief naar werkbare formules worden gezocht in afspraak met de sector. Hier zouden volgens de heer Van Nieuwkerke samenwerkingsverbanden van individuele werkgevers moeten worden opgezet, zodat afspraken kunnen worden gemaakt over het tewerkstellen van laaggeschoolden.

De heer Van Nieuwkerke zegt dat er wat wetenschappelijk onderzoek betreft, vooral nood is aan beleidsondersteunend onderzoek. Zo is het bijvoorbeeld nodig dat eens onderzocht wordt welk soort laaggeschoolde arbeid de diverse bedrijven nodig hebben. We moeten een inzicht krijgen in de competenties die nodig zijn om bepaalde beroepen te kunnen uitoefenen. Er moet ook worden onderzocht waar er op de arbeidsmarkt en ook bij de overheid precies nood is aan laaggeschoolde arbeid.

De heer Van Nieuwkerke is ten slotte van oordeel dat er een belangrijke taak voor het beleid is weggelegd om vooroordelen ten aanzien van de werknemers in de sociale economie weg te werken en dat er sensibilisatie nodig is, om tot de noodzakelijke doorstroming naar de reguliere arbeidsmarkt te komen.

B. Antwoord van de minister

De *minister* verklaart vooraf dat het nog niet mogelijk is om nu al op alle concrete vragen te antwoorden. De beleidsnota geeft een schets van het beoogde beleid, maar er moet aan de concrete invulling van een aantal opties nog heel wat werk worden besteed. De minister kondigt wel aan dat een en ander toch snel zal worden gestart en stelt voor een aantal initiatieven een timing voor halfweg 2006 in het vooruitzicht.

De minister zegt dat de beleidsnota in de eerste plaats een inventaris van de sociale economie beoogt. Dat was een doelbewuste optie. De sector vroeg overigens zelf om een dergelijke inventarisatie, voorafgaand aan het uitwerken van een beleid. De sociale economie verdient haar eigen plaats en heeft een specifieke finaliteit die zowel sociaal als economisch is. Het is dus ook goed om die eigen plaats en specifieke finaliteit vooraf eens goed te omschrijven. Daarnaast is er de vaststelling dat er in de voorbije legislaturen al veel initiatieven zijn opgestart en dat er al heel wat experimenten zijn uitgevoerd. Ook daarom is het nuttig om eens een overzicht te krijgen van wat er op dit ogenblik al bestaat en tegelijk een eerste evaluatie te maken van die initiatieven: wat werkt er goed en waar is een extra inspanning nodig?

De beleidsnota bevat dus een uitgebreide status quaestionis. Het is ook de allereerste keer dat voor het bevoegdheidsdomein sociale economie iets

dergelijks gebeurt. Die status quaestionis zal voor de uitwerking van het beleid de komende jaren een heel nuttig instrument zijn. De minister stelt wel dat er nog heel wat moet worden uitgeklaard in de komende periode. Ze rekent daarbij op steun vanuit het Vlaams Parlement voor het totstandkomen van een goed beleid. Ze herhaalt dat voor het uitschrijven van de beleidsnota heel nauw is samengewerkt met de sector, die zeer dynamisch is en heel wat expertise heeft.

De omschrijving van de doelgroepen vloeit voort uit de omgevingsanalyse die in de nota wordt gemaakt. Die omschrijving is onlosmakelijk verbonden aan de criteria die nu en in de toekomst zullen worden gehanteerd. De criteria hebben vooral te maken de langdurigheid van de werkloosheid en met de combinatie van een aantal achterstelingsfactoren. De nabije toekomst zal leren of de indicatoren moeten worden aangepast.

De minister verklaart sterk te geloven in het in de beleidsnota voorgestelde model van klaverbladfinanciering. Het is een tamelijk baanbrekend idee. Om het ter realiseren is nog heel wat overleg nodig. De minister wil door deze financieringsmethode meer middelen mobiliseren, onder andere bij de lokale overheden maar ook bij andere departementen. Het gaat ook om het activeren van sociale-zekerheidsmiddelen. Het is niet de bedoeling om het beheer van alle middelen te centraliseren en vanuit de bevoegdheid sociale economie te beheeren. Maar er komt vanuit de bevoegdheid sociale economie wel een eigen inbreng. De komende jaren zal een groeipad worden uitgetekend voor de omkadering van de sociale economie. Voor wat de middelen van lokale overheden betreft, verklaart de minister nog dat daar de financiële toestand misschien niet altijd rooskleurig is, maar dat lokale middelen wel kunnen worden gemobiliseerd voor lokale noden.

De minister geeft als voorbeeld de lokale kinderopvang, die kan worden gefinancierd met middelen van de Vlaamse overheid en met lokale middelen. Er moet op het terrein in elk geval worden tegemoetgekomen aan de prangende vraag naar occasionele kinderopvang. Het voorbereidende werk is hier gedaan, in samenwerking met de minister van welzijn. Wat de specifieke problematiek van de dienstencheques voor kinderopvang betreft, is de minister van oordeel dat het debat tijdens de vorige legislatuur te veel werd geïdeologiseerd. De

nieuwe regering heeft besloten in dit debat terug te keren naar de essentie: er is een grote noodzaak voor occasionele kinderopvang en de vraag is hoe er op de meest efficiënte manier op die noodzaak kan worden ingespeeld. De sociale economie heeft hier volgens de minister dus een rol te spelen. Als de dienstencheques een goede methode zijn, dan zal die methode ook worden gebruikt. Maar dat wordt dus nog onderzocht. De bekommernis vanuit sociale economie is de vraag hoe daarin het maximale aantal mensen kan worden tewerkgesteld. De zorg voor de minister van welzijn is het creëren van een maximaal aantal kwaliteitsvolle opvangplaatsen.

Een ander voorbeeld is de grote nood aan zorg voor ouderen, die er bij lokale OCMW's is. Ook daar kunnen de sociale economie en de lokale overheid de handen in elkaar slaan.

De minister zegt dat het de bedoeling is dat de regie-functie via de werkwinkels in handen wordt gegeven van de lokale overheden, die gemeentegrens overschrijdend kunnen werken om voldoende slagkracht te hebben. De rol van promotor van sociale-economie-initiatieven voor lokale overheden kan daarnaast niet worden uitgesloten. Sommige lokale besturen zijn overigens erg actief op dat vlak.

Via de ondernemingsconferentie zijn er de vorige legislatuur ook middelen vrijgemaakt voor de kringloopcentra. Het gaat daarbij om middelen voor leefmilieu. De minister verklaart dat zij samen met de minister van leefmilieu ter zake een initiatief zal nemen. Het is de bedoeling op die manier bijkomende jobs in de kringloopcentra te creëren. De minister vindt dit een goed voorbeeld: door het beschikbaar stellen van middelen wordt er tegelijkertijd een bonus voor zowel het leefmilieu als voor de werkgelegenheid geschapen.

De minister ziet vele mogelijkheden van synergieën tussen de verschillende bevoegdheidsdomeinen, zodat het idee van de klaverbladfinanciering volgens haar zeker kan worden geconcretiseerd.

De minister zegt dat de doorstroming inderdaad een centrale problematiek is. Daarmee wordt onmiddellijk de vraag gesteld naar de finaliteit van de sociale economie. Moet het beleid doorstroming van de sociale economie naar de regu-

liere sector promoten? Dat idee is in de sociale werkplaatsen niet noodzakelijk populair.

De minister is ervan overtuigd dat het beleid twee sporen moet volgen, die niet noodzakelijk aan elkaar tegengesteld zijn. Het eerste spoor is dat voor heel wat werknemers de sociale economie een finale werkgelegenheid mag zijn. Het is voor een groep werknemers belangrijk dat er op dat vlak een geruststellende boodschap wordt gegeven. Het tweede spoor is dat van de doorstromingsprogramma's, die als finaliteit doorstroming naar reguliere tewerkstelling hebben. Dat is in elk geval evident in de invoegeconomie, want dat bepaalt de eigenheid van die sector. In de sociale werkplaatsen echter moet het tweesporenbeleid worden gevolgd. Iedereen die kan doorstromen, moet de mogelijkheid krijgen dat te doen. Daarin heeft de VDAB een specifieke rol te spelen. Mensen die mislukken moeten kunnen terugkeren naar de sociale tewerkstelling. De terugkeeroptie moet openblijven, anders gaan veel werknemers de sprong niet durven wagen. De bedrijven die een dergelijke doorstromingspolitiek voeren, moeten daarvoor ook beloond worden. Het probleem is immers dat men zijn goede werknemers in feite niet graag ziet vertrekken, want die zorgen dikwijls voor het rendement. Een tegemoetkoming voor de sociale werkplaatsen, voor het rendementsverlies als goede werknemers doorstromen, is dan ook nodig. Hoe een en ander zal worden geconcretiseerd, wordt in de loop van het jaar uitgewerkt.

De minister stelt dat de band tussen de sociale economie en de reguliere economie een constante zorg moet zijn. Het kan niet de bedoeling zijn dat met de sociale economie de reguliere sector oneerlijke concurrentie wordt aangedaan. De adviescommissies ter zake, waarin de sociale partners hun zeg hebben, hebben in het verleden steeds heel goed gefunctioneerd. Zij moeten dan ook hun rol blijven spelen. Zij moeten permanent afwegen of een bepaald project al dan niet concurrentievervalsend zou kunnen zijn.

De minister verklaart in dat kader nog dat het ook niet de bedoeling van de sociale economie mag zijn om taken, die de lokale overheid afstoot, over te nemen, zodat mensen die nu door de gemeenten worden tewerkgesteld, in de sociale economie zouden terechtkomen.

De minister zegt verder dat de sociale economie inderdaad een rol te spelen heeft in het promoten van het idee van het maatschappelijk verantwoord ondernemen. Er bestaat een duidelijke argwaan tussen de sociale economie en de reguliere economie. Het is precies op het punt van het maatschappelijk verantwoord ondernemen dat er een brug tussen beiden kan worden geslagen. Dat idee is belangrijk voor het imago van de sociale economie. Het uitwisselen van goede praktijken, kan daar een goede concretisering van zijn.

Er zijn volgens de minister in dat verband voorbeelden van een goede interactie tussen beide sectoren. Er groeit bij de reguliere economie volgens haar interesse voor de sociale economie. Dat heeft vooral te maken met het inzicht van de gewone werkgevers, dat via de sociale economie bijvoorbeeld een heel grote reserve van potentiële arbeidskrachten kan worden aangeboord, die op dit ogenblik te veel onzichtbaar blijft. Bijvoorbeeld de lage werkzaamheidsgraad van allochtonen heeft voor een deel te maken met gemiste onderwijskansen. Dat is overigens ook het geval bij autochtone laaggeschoolden. Die faling heeft dan niet te maken met een gebrek aan vaardigheden, maar is dikwijls het gevolg van heel andere zaken, zoals de culturele context of familiale problemen. Via de sociale economie kan dat reële grote potentieel aan arbeidskrachten worden ingeschakeld. De invoegeconomie toont nu reeds de eerste bemoedigende resultaten. Via de sociale economie krijgen mensen nieuwe kansen op opleiding in een bedrijfsomgeving. De minister vermeldt positieve reacties van de Katoennatie in Gent, die continu op zoek is naar goede laaggeschoolde arbeidskrachten en die in de invoeginitiatieven mogelijkheden ziet om zulke arbeidskrachten naar het bedrijf te laten doorstromen.

Over de sociale clausules bij overheidsopdrachten zegt de minister dat de verantwoordelijkheid daarvoor zich in de eerste plaats bij de federale overheid situeert.

De minister wijst op het gevaar van oversubsidiëring indien de combinatie van verschillende subsidiestromen wordt toegelaten. Het is ook niet de bedoeling dat dank zij een oversubsidiëring de sociale economie grote winsten zou boeken.

De minister beaamt dat er moet samengewerkt worden met de Resoc's. Hierover moet worden overlegd met de bevoegde minister van werk.

Over de vraag naar contingentering van beschikbare arbeidskrachten, zegt de minister dat dit samenhangt met de vraag naar een grotere financiering. Een hoger contingent betekent ook meer subsidiëring. Er moet nagegaan worden of er meer middelen kunnen worden vrijgemaakt bij de volgende begrotingsbesprekingen. In elk geval kan de band tussen contingenten en financiering niet worden losgelaten. Een open-end financiering voor de sociale werkplaatsen is op dit ogenblik budgettair niet haalbaar. De minister zegt wel bereid te zijn een gesprek aan te gaan met de actoren op het terrein over meer mogelijkheden voor de sociale-economie-initiatieven om de hen toegekende middelen zelf te besteden.

Over de geplande wetenschappelijke studieopdracht zegt de minister dat die in 2005 zal worden uitbesteed. De contouren van de opdracht zijn in de beleidsnota omschreven. De financiering zal gebeuren via de Werkholding. De minister wil door middel van onderzoek aantonen wat de maatschappelijke, economische en ecologische meerwaarde is van de sociale economie. Dat zal een wetenschappelijke onderbouw geven voor verder stappen in de richting van de reguliere economie.

Over het samenwerkingsakkoord met de federale overheid, zegt de minister dat er op dit ogenblik in het overlegcomité een nieuw akkoord wordt voorbereid. Het is de doelstelling om zoveel mogelijk middelen uit de federale begroting los te weken voor investering in werkgelegenheid in de Vlaamse sociale economie.

De minister verklaart dat er op dit ogenblik 95 invoegbedrijven erkend zijn. Dat gaat met rasse schreden vooruit. Er zijn 547 invoegwerknemers tewerkgesteld. Er zijn 1234 plaatsen erkend. Dat betekent dat er nog meer mensen in tewerkgesteld kunnen worden.

Over het Kringloopfonds en Trividend, zegt de minister dat beide initiatieven complementair zijn aan elkaar. Ze moeten dan ook maximaal complementair worden ingezet. Door het Kringloopfonds komen er meer middelen voor Vlaanderen vrij om grotere bedragen toe te kennen voor de ondersteuning van de sociale economie.

De doelstellingen van de buurt- en nabijheidsdiensten worden in de beleidsnota volgens de minister duidelijk beschreven. Wat de PWA's betreft, is er een link met de tweede pijler van de lokale werk-

winkels, waarin de PWA's ingebed zijn. De PWA's zijn een federale materie en tegelijkertijd een uitdovend initiatief.

Over Europese richtlijnen en verordeningen verklaart de minister dat er een aantal van belang zijn voor de sector. Die worden uiteraard op de voet opgevolgd. De gevolgen van de verordening van 12 december 2002 worden nog onderzocht door de administratie.

Inzake arbeidszorg zegt de minister dat het de bedoeling is om in samenwerking met de federale overheid voor een goed statuut te zorgen, maar dat het niet haar doelstelling is om daar een aparte sector binnen de sociale economie van te maken.

Over de poolvorming legt de minister uit, dat het een van de pistes is waarin ze sterk gelooft en waar er volgens haar nog een sterke groeimogelijkheid is. Het is niet zo dat de kleine bedrijven op dit ogenblik niet zouden kunnen intekenen op de sociale economie. Dat is immers de facto het geval door de manier waarop de invoegeconomie is opgevat. Er moet in eerste instantie met enkele sectoren een debat worden aangegaan over de manier waarop dit kan worden geconcretiseerd. Er is volgens de minister heel veel mogelijk in de horeca. Hoe een en ander moet verlopen, is op dit ogenblik echter nog niet duidelijk.

Ten slotte zegt de minister nog dat haar bevoegdheidsdomeinen van sociale economie en gelijke kansen voor een groot deel te maken hebben met de allerzwaksten in de samenleving, die dikwijls heel wat problemen te verwerken hebben gehad. Volgens haar moet dat het "hart" van de economie worden. Als men met die zaken bezig is, dan is het ook normaal dat men ook aan de armoedeproblematiek op wereldschaal denkt. Daarom is er in de beleidsnota een passage over de Noord-Zuidverhouding. De minister zegt dat het ook een beetje haar ambitie is om een link te leggen tussen onze sociale economie en de Noord-Zuidproblematiek, onder andere via het sociaal verantwoord ondernemen.

De verslaggevers,

Thieu BOUTSEN
Jan PEUMANS

De voorzitter,

Trees MERCKX-
VAN GOEY